उमाकट पु० उमाया अतस्या हरिद्राया वा रजः कटच् । अतस्या हरिद्रायाश्च रजसि ।

उमागुरु पु० ६त० । हिमालये तस्य उमायाजनकत्वात्तथात्वम् । उमाजनकादयोऽप्यत्र । तस्याश्च तदुत्पत्तिकथा शिवपु० दृश्या ।

उमाचतुर्थी स्त्री उमायाजन्मदिनम् चतुर्थी । ज्येष्ठशुक्लचतुर्थ्याम् "ज्येष्ठशुक्लचतुर्थ्यान्तु जाता पूर्व्वमुमा सती । तस्मात् सा तत्र संपूज्य स्त्रीभिः सौभाग्यवृद्धये" ब्र० पु० ।

उमापति पु० ६त० । महादेवे । स च यथा तासुपवेमे तत्कथा शिवपु० दृश्या तन्मूलकं कुमारे च वर्णिता एवमन्यत्रापि पुराणे दृश्या । "मेनां यावत् सती प्राप्य हिमाचलपतिव्रताम् । उमरूपां हि तपसा पतिं प्राप पिनाकिनम्" । काशीख० उमाधवादयोऽप्यत्र ।

उमावन न० उमाप्रोतये वनमत्र । पुरभेदे घोषितपुरे हेम० ।

उमासहाय पु० ६त० । महादेवे दुर्गासहायतत्सहचरादयोऽप्यत्र ।

उमासुत पु० ६त० । कार्त्तिकेये । तत्कथा अग्निकुमारशब्दे ५५ पृ० शिवपुराणे च दृश्या । उमातनयपार्वतीसुतादयोऽप्यत्र ।

उम्बर पु० उमित्यव्यक्तशब्दं बृणाति वृ अच् । १हारोर्द्वकाष्ठे, २गन्धर्वभेदे च । "उम्बरस्तुम्बुरुश्चैव जगुरन्ये च षड्गणान्" हरि० १२८अ० ।

उम्बी स्त्री उम्+बा-क गौरा० ङीष् पृषो० वस्य वः । "मञ्जरी त्वर्द्धपक्वा वा यवगोधूमयोर्भवेत् । तृणानलेन सम्भृष्टा मुर्धरम्बीति सा स्मृता" इति भा० प्र० उक्तायाम् अर्द्धपक्वयवगोधूमयोर्मञ्जर्याम् । "उम्बी कफप्रदा बल्या लघ्वी पित्तानिलापहा" भा० प्र० ।

उम्बुर पु० उम्+बृ-क उत् रपरः । हारोर्द्वकाष्ठे ।

उम्भि त्रि० उम्भ-इन् । पूरके । ततः कर्त्तरि० जातार्थे ठक् । औम्भेयक तज्जातादौ त्रि० ।

उम्भ न० उमाया अतस्या भवनं क्षेत्रम् वा यत् । अतसीभवनक्षेत्रे पक्षे खञ् औमीन तत्रार्थे न० ।

उम्लोचा स्त्री अप्सरोभेदे । "ऋतुस्थला घृताची च विश्वाची पूर्व्वचित्त्यपि । उम्लोचेति च विख्याता" भा० आ० १२२अ० ।

उर गतौ चौ० पर० सक० सेट् । ओरति औरीत् उवोर ऊरतुः ।

उर पुंस्त्री उर-क । १मेषे स्त्रियाम् अजा० टाप् । "अत्रा वि नेमिरेषाम्" ८,३४,३, "उरां मेषीम्" भा० २गन्तरि त्रि० । "उरामथिरा वयुनेषु" ऋ० ८,६६,८ ।

उरःक्षत्रिका स्त्री ७त० । शक्राहारे अमरः ।

उरग पुंस्त्री० उरसा गच्छति उरस्+गम-ड सलोपश्च । १सर्पे, स्त्रियां जातित्वात् ङीष् पादशून्यतया उरसैव तेषां हि गमनम् । "भित्त्वोत्थितं भूमिमिवोरगाणाम्" "बिलमग्नाविवोरगौ" "अङ्गुलीवोरगक्षता" रघुः । २तद्देवताके अङ्गेधानक्षेत्रे । "उरगविधिगताख्याः शर्वरीनाथवारे" ज्यो० त० । ३शीसके तस्य नागबीजजन्मेनाऽभेदोपचारात्तथात्वम् । अहिशब्दे ५८१ पृ० विवृतिः ।

उरगभूषण पु० उरगोभूषणमस्य । सर्पभूषणे महादेवे ।

उरगराज पु० ६त० टच् समा० । १सर्पराजे वासुकौ । उरगोराजेव उपमि० स० । २महासर्पे च । "प्रहर्त्तुरेवोरगराजरज्जवः" माघः उरगेशतक्षिन्द्रादयोऽप्युभयत्र । "उरगेन्द्रमूर्द्धरुहरत्नसन्निधेः" माघः । [तथात्वम् ।

उरगस्थान न० ६त० । पाताले तेषां तत्रस्थितत्वात् पाताल

उरगाशन पु० उरगानश्नाति अश-ल्यु ६त० । सर्पभक्षके १गरुडे च २मयूरे उरगभक्षादयोऽप्यत्र । "स्वावासभागमुरगाशनकेतुयच्छा" माघः ।

उरङ्ग पुंस्त्री उरसा गच्छति उरस्+गम-ड नि० । सर्पे स्त्रियां जातित्वात् ङीष् । [सर्पे स्त्रियां जातित्वात् ङीष् ।

उरङ्गम पुंस्त्री उरसा गच्छति उरस्+गम-खच् सलोपः ।

उरण पुंस्त्री ऋ-क्यु, धातोरच्च रपरः । १मेषे स्त्रियां जातित्वात् ङीष् । "दृकीवोरणमाबाद्य स्तृत्युरादाय गच्छति" भा० शा० ६५ अ० । "य उरणं जघान नव चत्वारिंशं नवतिं च बाहून्" ऋ० २,१४,४,२दद्रुघ्नदृष्टे पु० स्वामी ।

उरणाक्ष पु० उरणस्य मेषस्य अक्षीव अक्षि पुष्पं यस्य । दद्रुघ्ने (दादमर्द्दन) वृक्षे । स्वामी त उरणाख्यस्तत्रार्थे दृत्वाद् । तन्मते उरणस्याख्या आख्या यस्येति विग्रहः

उरभ्र पुंस्त्री उर उत्कटं भ्रमति भ्रम-ड पृषो० उत्वोपः । १मेषे स्त्रियां जातित्वात् ङीष् २दद्रुघ्नवृक्षे पु० स्वामी । तस्येदम् अण् । औरभ्र मेषमांसादौ "हविषाऽग्नेन वै मासं पायसेन च वत्सरम् । मातृस्वसारिणकौरभ्रशाकुनच्छागपार्षतैः । ऐणरौरववाराहशार्भैर्मांसैर्यथाक्रमम् । मासाभिवृद्ध्या तृप्यन्ति दत्तेनेह पितामहाः" याज्ञ० । "दर्पिता ध्वाङ्क्षखड्गाङ्कमहिषोरभ्रकुक्कुराः" सुश्रुते पशुषु तस्य दर्पितत्वमुक्तम् स च ग्राम्यपशुः "अश्वाश्वतरगोखरोष्ट्रवस्तोरभ्रमेदःपुच्छप्रभृतयो ग्राम्याः" सुश्रु० तन्मांसगुणास्तत्रैव "ग्राम्या वातहराः सर्वे हृंहणाः कफपित्तलाः । मधुरा रसपाकाभ्यां दीपना बलवर्द्धनाः" "हृंहणं मांसमौरभ्रं पित्तश्लेष्मावहं गुरु" ।